

**Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника Навчально-
науковий юридичний інститут**

**Затверджено на засіданні кафедри теорії
та історії держави і права
Навчально-наукового Юридичного інституту.**

Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.
зав. кафедрою Адамович С.В.

**Програмові вимоги до екзамену з навчальної нормативної дисципліни
«ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАВНИКА»**

**галузь знань D Бізнес,
адміністрування та право
спеціальність D8 «Право»**

Змістовий модуль 1. Природа правничої професії та юридичної деонтології.

Тема 1. Загальна характеристика правничої професії. Становлення та історичний розвиток правничої професії. Роль та значення правничої професії в суспільстві. Моральні аспекти правничої професії. Функції правника в суспільстві. Становлення демократії, забезпеченні поваги до прав людини і верховенства права, протидії корупції за участі правника.

Цінності правничої професії. Морально-етичні цінності у роботі правника. Добросесність правника. Незалежність як професійний аспект правничої професії. Людська та професійна гідність представників правничої професії. Відповідальність правника: форми та види.

Порядок та умови доступу до правничої професії. Доступ до професії (досвід роботи, кваліфікаційні іспити). Механізм добору кандидатів на посаду судді, прокурора, адвоката. Рівність як принцип доступу до правничої професії через заборону дискримінації за ознаками віку, статі, політичних, релігійних й інших переконань та ознак.

Самоврядність правничої професії. Самоврядні правничі організації.

Тема 2. Правові стандарти правничої професії. Нормативно-правові акти, що регулюють професійну діяльність правника. Міжнародні стандарти правничої професії: поняття, види. Значення міжнародних стандартів у розбудові правової системи України.

Європейські стандарти правничої професії. Загальна характеристика нормативно-правових актів ЄС у сфері регулювання правничої професії. Значення європейських стандартів для розвитку правничої професії в Україні.

Участь держави в управлінні функціонування та розвитку правничої професії. Нормативно-правові акти України в сфері стандартів правничої професії.

Професійні об'єднання як учасники регулювання правничої професії.

Тема 3. Загальні етичні вимоги правника. Професіоналізм та компетентність як необхідна ознака правника. Юридична освіта. Поняття юридичної освіти. Юридична освіта: види, форми, рівні. Державні стандарти вищої юридичної освіти. Об'єктивність, безсторонність, неупередженість правника. Критерії неупередженості правника. Заборона дискримінації як спосіб забезпечення рівності. Поняття та види дискримінації. Захищені ознаки (вік, стать, сексуальна орієнтація, расове та етнічне походження, колір шкіри та інші).

Добросесність та гідність правника. Стриманість (поміркованість) як моральна чеснота правника. Самоповага. Репутація, її значення для окремих видів правничої професії професій та для правничої професії в цілому. Вплив позапрофесійної поведінки на репутацію правника та гідність і добропорядність професії.

Професійна таємниця правника. Збереження професійної таємниці правника. Поняття та види таємниць. Конфіденційність як етична вимога

(адвокат, нотаріус) та службовий обов'язок (суддя, прокурор). Збір, обробка, поширення та збереження персональних даних. Професійна таємниця, яка стала відома правнику під час здійснення ним своїх професійних обов'язків. Законодавчі гарантії щодо нерозголошення професійної таємниці (таємниця слідства, нарадчої кімнати; адвокатська таємниця).

Конфлікт інтересів. Загальна характеристика конфлікту інтересів. Приватний (особистий) інтерес. Реальний та потенційний конфлікт інтересів.

Запобігання правником конфлікту інтересів. Запобігання конфлікту інтересів. Виявлення конфлікту інтересів.

Змістовий модуль 2. Професійна етика та відповідальність правників.

Тема 4. Професійна етика судді. Правове регулювання етичної поведінки суддів. Міжнародні та європейські стандарти професійної етики суддів. Законодавство України у сфері етичної поведінки суддів (Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Кодекс суддівської етики, Кримінальний кодекс України). Засади етичної поведінки судді. Психологічні аспекти професійної діяльності судді. Моральні якості судді. Дотримання етичних принципів суддею через призму забезпечення гарантії права на справедливе судове провадження.

Суддя і учасники судового процесу. Місце судді в змагальному судовому процесі. Незалежність та безсторонність судді в професійній діяльності. Дотримання етичних вимог під час судового процесу (ввічливість, повага до учасників). Конфлікт інтересів у судді. Механізми відводу та самовідводу судді. Етика поведінки судді задля дотримання гласності процесу та таємниці нарадчої кімнати.

Взаємодія судді з органами державної влади. Незалежність як складова статусу суддів. Незаконний тиск на суддю під час ухвалення рішення. Громадська діяльність та участь судді в ній. Обмеження участі у політичній діяльності. Взаємодія судді з ЗМІ.

Контроль та перевірка професійної поведінки судді. Перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Декларація родинних зв'язків судді. Декларація доброчесності судді.

Взаємодія судді з іншими суддями. Суддівське самоврядування: форма організації. Адміністративні посади у суді. Збереження конфіденційної інформації суддею. Взаємодія судді з присяжними.

Відповідальність судді: підстава, види. Дисциплінарна відповідальність судді, механізм реалізації на практиці. Види дисциплінарної відповідальності. Органи, що здійснюють перевірку судді та застосовують засоби дисциплінарного стягнення. Механізми захисту судді під час дисциплінарного процесу. Відповідальність судді за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. Кримінальна відповідальність судді.

Тема 5. Професійна етика адвоката. Нормативні стандарти адвокатської етики. Міжнародні нормативно-правові акти адвокатської діяльності: загальна характеристики, види. Європейські стандарти професійної діяльності адвоката. Вітчизняне законодавство України в сфері регулювання адвокатської професії.

Передумови та реалізація адвокатської діяльності. Гарантії та підстави надання правової допомоги адвокатами. Компетентність та добросовісність адвоката при реалізації професійних обов'язків. Взаємодія адвоката з клієнтами. Важливість інтересів клієнта. Захист персональних даних клієнта. Інформування клієнта про хід виконання правового доручення. Конфлікт інтересів: джерела походження, види, інформування клієнта про наявний конфлікт. Оплата діяльності адвоката. Припинення надання правової допомоги адвокатом.

Відомості, що становлять адвокатську таємницю. Суб'єкти збереження адвокатської таємниці. Звільнення від обов'язку зберігання адвокатської таємниці

Етичні особливості захисту прав та інтересів неповнолітніх, недієздатних (обмежено, частково дієздатних) клієнтів. Представництво юридичних осіб адвокатом.

Етичні аспекти відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу. Роль адвоката в судовому процесі. Сприяння адвоката у встановленні істини у справі. Поведінка адвоката у відносинах з іншими учасниками судового засідання. Відносини адвокатури з органами державної влади. Етика адвоката в громадській, науковій та публіцистичній діяльності. Адвокатська етика в соціальних мережах.

Асоціація адвокатів як інструмент захисту і незалежності свободи адвоката. Адвокатське самоврядування. Етичні аспекти взаємовідносин адвокатів між собою. Відповідь адвоката на протиправну та неетичну поведінку.

Відповідальність адвоката. Притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. Види дисциплінарних стягнень. Механізм притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. Скарга щодо неналежної поведінки адвоката. Оскарження рішення у дисциплінарній справі. Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури. Обставини, що виключають притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

Безоплатна правова допомога. Первинна та вторинна безоплатна правова допомога в Україні. Особливості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі.

Тема 6. Професійна етика прокурора. Правова основа професійної етики та поведінки прокурора (міжнародні та національні стандарти). Значення прокурора у демократичній державі. Моральні якості прокурора. Справедливість, гідність, незалежність прокурора.

Етика прокурора під час здійсненні ним своїх обов'язків. Довіра суспільства до прокурорів.

Особливості взаємодії прокурора з іншими прокурорами.

Дисциплінарна і матеріальна відповідальність прокурорів. Підстави та порядок притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності. Орган, що здійснює дисциплінарне провадження. Види дисциплінарних стягнень. Оскарження рішення прийнятого у дисциплінарному провадженні. Матеріальна відповідальність прокурорів. Адміністративна відповідальність прокурорів. Відповідальність прокурора Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Цивільно-правова відповідальність прокурорів. Кримінальна відповідальність прокурорів.

Тема 7. Професійна етика нотаріуса. Нормативно-правова основа діяльності нотаріуса. Європейські стандарти етики нотаріуса. Принципи професійної етики нотаріуса.

Особливості взаємодії з клієнтами. Конфлікт інтересів у нотаріуса під час виконання професійних обов'язків. Відмова та обмеження у вчиненні нотаріальних дій. Підстави та порядок оскарження рішень нотаріуса. Комунікація у соціальних мережах.

Взаємодія нотаріуса з державними органами. Особливості отримання свідоцтва нотаріусом та його анулювання.

Взаємовідносини з іншими нотаріусами: форми і порядок взаємодії.

Відповідальність нотаріуса. Нотаріальна таємниця. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса.

Тема 8. Професійна етика науковця-правника.

Основи наукової етики. Нормативно-правова база. Етичний кодекс ученого України. Міжнародні та національні правові норми щодо авторських прав. Моральні стандарти науковця. Свобода в науці правника.

Професійні обов'язки ученого як викладача, експерта, консультанта. Принцип рівності та об'єктивності при проведенні експертного розгляду. Принцип конфіденційності.

Взаємодія ученого з іншими науковцями та державними органами.

Моральна відповідальність за наслідки діяльності вченого.

Дисциплінарна відповідальність.

Змістовий модуль 3. Приватне життя та суспільна діяльність правника.

Тема 9. Професійна етика представників юридичних професій у приватному житті. Загальні правила поведінки для різних юридичних професій у приватному житті. Вимоги до неформальної поведінки правників в Україні та зарубіжних країнах.

Право на повагу до приватного життя правника. Винятки з права на приватність, підстави для обґрунтованого втручання. Публічність адвоката. Зовнішній вигляд юриста.

Свобода вираження думок та поглядів правника. Роль правника в інформаційному суспільстві. Використання новітніх технологій правником у

професійній діяльності із дотриманням професійних обов'язків. Електронне листування адвоката з клієнтом.

Тема 10. Правнича професія у сучасному суспільстві. Сучасний образ правника в суспільстві. Корупція в правничій професії як негативний аспект довіри громадян до правників.

Дотримання етики правника як елемент відновлення довіри громадян до правників та їхньої діяльності. Роль правників під час Революції гідності (залежні судді, адвокати які боролися проти державного свавілля), російської агресії (захист військовослужбовців їх сімей, внутрішньо переміщених осіб).

Участь правників забезпеченні національної безпеки.

Поняття політичної культури адвокатів та її структура. Особливості політичної участі правника. Заборона на політичну активність. Критика політичної системи суспільства.